

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**APRENTATGE I
ENSENYAMENT DE
L'EDUCACIÓ FÍSICA**

Coordinació: LORENTE CATALÁN, ELOISA

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	APRENTATGE I ENSENYAMENT DE L'EDUCACIÓ FÍSICA			
Codi	14304			
Semestre d'impartició	ANUAL AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Màster Universitari en Formació del Professorat de Secundària i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes	1	OPTATIVA	Semipresencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	12			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	2		10
	Nombre de grups	2		2
Coordinació	LORENTE CATALÁN, ELOISA			
Departament/s	INEFC			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	60% Classe Presencial 40% Treball virtual asincrònic			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Castellà/català			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
CHALONS FONT, ANNA	ana.chalons@udl.cat	11	
HILENO GONZALEZ, RAUL	rhileno@inefc.es	2	
LORENTE CATALÁN, ELOISA	elorente@inefc.es	8	
RODRÍGUEZ ARREGUÍ, ROSA MARÍA	rrodriguez@inefc.es	0	
TORRENTS MARTÍN, CARLOTA	ctorrents@inefc.es	3	

Objectius acadèmics de l'assignatura

1. Defensar el valor formatiu i una Educació Física de qualitat amb arguments sòlids i fonamentats dins del marc de l'Agenda 2030 i de l'Escola Nova 21.
2. Analitzar críticament el context de l'EF actual.
3. Dissenyar entorns d'aprenentatge que donin suport a les necessitats psicològiques bàsiques.
4. Dissenyar programacions d' E.F. en l'ensenyament secundari, batxillerat i/o cicles formatius segons la legislació vigent i respectant les indicacions donades al màster.
5. Defensar públicament una programació didàctica amb arguments fonamentats.
6. Gestionar una sessió d'E.F. on es desenvolupin els objectius i les competències programades.
7. Avaluar les competències i objectius d'ESO, Batxillerat i Cicles Formatius utilitzant instruments que garanteixin la qualitat i rigor de la informació.
8. Reflexionar per innovar en l'ensenyament de l'E.F.
9. Autoregular l'aprenentatge a través de les TICs.
10. Desenvolupar estratègies per disminuir la bretxa digital de gènere.
11. Reconèixer la importància de la categoria de gènere pel que fa a la teoria del disseny i les interfícies d'usuari i la sap incloure en el seu treball de planificació.

Competències

COMPETÈNCIES

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- (E1) Conèixer el desenvolupament teòric-pràctic de l'ensenyament i l'aprenentatge de l'Educació Física.
- (E2) Transformar els currículums en programes d'activitats i de treball.
- (E3) Adquirir criteris de selecció i elaboració de materials educatius.
- (E4) Fomentar un clima que faciliti l'aprenentatge i posi en valor les aportacions dels estudiants.
- (E5) Integrar la formació en comunicació audiovisual i multimèdia en el procés d'ensenyament-aprenentatge.
- (E6) Conèixer estratègies i tècniques d'avaluació i entendre l'avaluació com un instrument de regulació i estímul a l'esforç.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS O GENÈRIQUES

- (G1) Treball en equip i en equips interdisciplinaris
- (G2) Comunicació oral i escrita.
- (G3) Capacitat d'anàlisi i de síntesi.
- (G4) Capacitat d'organització i planificació.
- (G5) Habilitat de gestió de la informació
- (G6) Capacitat crítica i autocrítica.
- (G8) Aplicació de les TIC en l'exercici professional.
- (G9) Resolució de problemes
- (G12) Capacitat de dissenyar i gestionar un projecte.
- (CT1) Aplicar la perspectiva de gènere a les funcions pròpies de l'àmbit professional

Continguts fonamentals de l'assignatura

1. El valor formatiu de l'Educació Física en la societat actual.
2. El context actual de l'Educació Física. Problemàtiques diverses. L'estatus de l'EF.
3. Educació Física de Qualitat. Agenda 2030. Escola Nova 21. Rúbrica del canvi.
4. Educació física que dona suport a les necessitats psicològiques bàsiques. Teories i models curriculars i d'aprenentatge en EF.
5. El disseny del currículum d' EF: de la programació d'etapa a la programació d'aula.
6. L'avaluació de l'Educació Física Escolar.
7. La sessió d'Educació Física: necessitat d'una didàctica específica. Preparació i organització de la sessió.
8. La regulació de la sessió: la pràctica reflexiva.

9. Gestió de la interacció entre el professorat i l'alumnat.
10. Estils d'ensenyament i estratègies d'aprenentatge en Educació Física Escolar.
11. Autoregulació de l'aprenentatge a través de les TICs

Eixos metodològics de l'assignatura

Part: Disseny de programacions d'EF

La dinàmica de les sessions pretén ser molt participativa, treballant com si es tractés d'un taller o seminari, on després de buscar i aportar informació clau, l'alumnat reflexiona, discuteix amb els companys i la professora, aplicant els coneixements adquirits sobre problemes i situacions el més semblants possibles al que es trobaran en la professió. L'objectiu final d'aquesta part és que l'alumnat sigui capaç de dissenyar i defensar públicament la seva programació didàctica amb arguments ben fonamentats. Durant aquest curs, l'assignatura serà híbrida, amb sessions presencials i virtuals asincròniques. Hi hauran classes expositives presencials, treballs col·laboratius, fòrums de debat, visionat de documents vídeo, exercicis pràctics a l'aula, etc. Es fomentarà la participació activa de l'alumnat.

ACTIVITATS D'APRENTATGE VIRTUAL I AUTÒNOM	HORES aprox.
-Cerca i lectura d'articles sobre valor formatiu de l'EF. Educació física de qualitat (UNESCO) i Agenda 2030. Escola Nova 21	10h
-Cerca i lectura d'articles sobre l'estatus de l'EF així com de models pedagògics. Resposta a les qüestions plantejades a classe.	10h
-Adaptar la rúbrica pel canvi (eixos 2,3) com a guia per a l'EF. Treball en equips.	4h
-Cerca i lectura de bibliografia sobre ensenyament d'una EF que dona suport a les necessitats psicològiques bàsiques.	10h
-Treball de camp: Anàlisi del context del centre en relació als aspectes que poden condicionar la programació.	10h
-Resolució de problemes: recerca d'informació sobre el procediment per accedir al funcionariat públic.	10h
-Lectura dels decrets, lleis i normatives que fonamenten el disseny curricular.	14h
-Cerca i lectura de bibliografia per realitzar la programació didàctica.	10h
Autoregulació de l'aprenentatge a través de les TICs. Els estudiants tindran l'oportunitat de resoldre de forma autònoma una sèrie de problemes relacionats amb l'ús d'aplicacions informàtiques en l'àmbit de l'educació física.	6h
-Resolució de problemes: disseny de la unitat didàctica/projecte/seqüència didàctica que s'aplicarà al pràcticum..	69h
-Preparació de temes i treballs, preparació de la defensa de la programació.	18h
TOTAL	171h

Part: La didàctica específica en la sessió d'EF

En aquesta part es pretén que l'alumnat tingui experiència en la posada en pràctica de sessions d'E.F. Es provaran diferents estratègies i models d'ensenyament-aprenentatge mitjançant les simulacions i el micro-ensenyament-aprenentatge i s'incidirà en la utilització de l'aprenentatge cooperatiu i l'Expressió Corporal com a mitjans educatius. Es combinaran les classes pràctiques amb el treball autònom i amb el treball a l'aula.

ACTIVITATS D'APRENTATGE TREBALL AUTÒNOM	
- Cerca i lectura de bibliografia especialitzada: En grup, cercar articles i experiències sobre l'E.F. cooperativa i l' Expressió Corporal.	10h
- Disseny d'instrument d'avaluació per avaluar l'Expressió Corporal.	7h
- Disseny de propostes pràctiques: Dissenyar una sessió d'Expressió Corporal amb Estratègies d'aprenentatge cooperatiu. Avaluar la sessió.	24h
- Portafolis alumnat: Elaborar per grups una memòria i evidències del treball fet.	12h
- Autoaprenentatge basat en les TIC: Cerca per grups en les xarxes socials per descobrir en què està innovant el professorat en aprenentatge cooperatiu i expressió corporal aplicats a l'Educació Física i anàlisi de possibles aplicacions.	4h
	57h

Pla de desenvolupament de l'assignatura

El cronograma de sessions es pot trobar a l'espai de recursos de Sakai

Sistema d'avaluació

L'avaluació serà continuada al llarg del curs. En el cas de les sessions presencials és obligatori assistir com a mínim al 80% de les sessions.

S'utilitzarà l'heteroavaluació, l'autoavaluació i l'avaluació entre iguals al llarg de la matèria. L'avaluació intentarà avaluar les competències i es centrarà en les següents evidències:

Part Disseny de programacions

BLOC D'AVALUACIÓ 1: Disseny d'una situació d'aprenentatge (SA)/unitat didàctica (UD)/projecte,/activitats E-A.

Descripció de l'activitat 1: Caldrà dissenyar individualment la situació d'aprenentatge/unitat didàctica/projecte que s'implementarà durant les pràctiques en els centres. Aquesta SA/UD/A E-A pot anar dirigida a un curs de l'ESO, el Batxillerat o Cicles Formatius. La SA dissenyada haurà de seguir les directrius donades a classe i serà defensada i debatuda davant els companys i companyes de classe.

Competències a avaluar:

E1. Conèixer els desenvolupaments teòric-pràctics de l'ensenyament i l'aprenentatge de l'Educació Física.

E2. Transformar els currículums en programes d'activitats i de treball.

E3. Adquirir criteris de selecció i elaboració de materials educatius.

E6. Conèixer estratègies i tècniques d'avaluació i entendre l'avaluació com un instrument. De regulació i estímul a l'esforç.

- G2. Comunicació oral i escrita.
- G3. Capacitat d'anàlisi i de síntesi.
- G4. Capacitat d'organització i planificació.
- G5. Habilitat de gestió de la informació.
- G6. Capacitat crítica i autocrítica.

Puntuació: 50%

Data màxima d'entrega: 29 de gener de 2024 (per ser defensada). Després de la defensa es podrà millorar i presentar abans del 12 de febrer.

Per superar el bloc cal obtenir una qualificació de 5 punts sobre 10

Bloc Recuperable: Sí, es corregiran tots els punts acordats en el FB de la professora. Cal obtenir una qualificació de 5 punts sobre 10. Recuperació: **3 de maig de 2024**

Indicadors i criteris de valoració de l'activitat:

Contempla **TOTS** els aspectes essencials d'una programació tal com s'ha plantejat a les classes i al guió del disseny de la SA.

Aquesta SA haurà de ser presentada i defensada públicament a la resta de companys i companyes per ser discutida i valorada entre tots i totes. Per avaluar aquesta evidència s'utilitzarà l'heteroavaluació i es pactarà amb l'estudiantat la utilització de l'avaluació entre iguals i l'autoavaluació, així com els percentatges de la qualificació final tant del treball escrit com de la defensa. El procés pot finalitzar amb una avaluació compartida en el cas d'haver-hi discrepància entre les avaluacions.

BLOC D'AVALUACIÓ 2: tasques sessions.

Descripció de les activitats: Es demanaran 5 tasques que s'aniran realitzant durant l'avaluació continuada en les sessions presencials i les online asíncrones. Es realitzarà heteroavaluació, avaluació entre iguals i autoavaluació de les mateixes.

1. Postulat ideològic EF. Reflexió i adaptació dels principis de l'ILE (Innovation Learning Environment) i de la rúbrica del canvi a l'EF utilitzant com a referència els indicadors d'EF de qualitat.
2. Tasca sobre models pedagògics.
3. Anàlisi crític del nou currículum.
4. Fer com a mínim dos intervencions al fòrum sobre les temàtiques proposades al Padlet.
5. Crear una sessió d'aula invertida utilitzant aplicacions informàtiques útils per al professorat d'EF.

Puntuació: 25%

Data màxima d'entrega: 1 setmana després de ser demanada.

Per superar el bloc cal obtenir una qualificació de 5 punts sobre 10, les cinc activitats faran promig.

Bloc Recuperable: Sí. Caldrà tornar a presentar l'activitat o activitats no superades.

Part: La didàctica específica en la sessió d'EF

BLOC D'AVALUACIÓ 3: La sessió

Descripció de l'activitat: Elaborar un portafolis en el que es presentin evidències d'haver programat per grups i de forma cooperativa, una sessió d'Expressió Corporal a E.F. i de la seva posada en pràctica. Així mateix demostrar que s'adeqüen als continguts de la matèria del màster mitjançant un exercici reflexiu d'autoavaluació i avaluació entre iguals.

Competències a avaluar

- E1. Conèixer els desenvolupaments teòric-pràctics de l'ensenyament i l'aprenentatge de l'Educació Física.
- E2. Transformar els currículums en programes d'activitats i de treball.
- E3. Adquirir criteris de selecció i elaboració de materials educatius.
- E6. Conèixer estratègies i tècniques d'avaluació i entendre l'avaluació com un instrument de regulació i estímul a l'esforç.
- G1. Treball en equip i en equips interdisciplinaris.
- G4. Capacitat d'organització i planificació.
- G6. Capacitat crítica i autocrítica.
- G7. Aplicació de les TIC en l'exercici professional.
- G8. Resolució de problemes.
- G11. Capacitat de dissenyar i gestionar un projecte

Puntuació: 25%

Data d'entrega: màxim 15 de febrer de 2024.

Per superar el bloc cal obtenir una qualificació de 5 punts sobre 10.

Bloc Recuperable: Sí, a pactar amb el professorat.

Indicadors i criteris de valoració de l'activitat:

- 1-La totalitat dels membres del grup presenten idees ajustades i contribueixen a resoldre el projecte.
- 2- Es dissenya una sessió ajustada al context i als objectius
- 3- Tots els membres cerquen informació, l'aporten al grup, l'analitzen i elaboren la resolució del problema de forma cooperativa.
- 4- S'imparteix la sessió utilitzant una comunicació efectiva i es mostra capacitat per adaptar-se a allò que va succeint.

Proves d'avaluació ordenades per dates i valor de cadascuna. Avaluació ordinària.

ACTIVITATS	Data entrega final	Valor sobre nota final %
BLOC 1 ACTIVITAT 1: Programació SA/ UD/projecte	24 de gener de 2024 Entrega i defensa a classe Entrega final: 12 de febrer Recuperació: 3 de maig (entrega i defensa oral de la UD corregida)	50%
BLOC 2 ACTIVITAT 2 5 Tasques sessions	1 setmana després d'haver estat demanada.	25%
BLOC 3 ACTIVITAT 3 La sessió	Màxim 15 de febrer de 2024 Recuperació: (a pactar amb el professorat)	25%

CONDICIONS GENERALS PER A TOTES LES ACTIVITATS D'AVALUACIÓ:

- L'equip docent es reserva el dret de poder fer les modificacions que consideri pertinents per afavorir el procés d'aprenentatge de l'alumnat durant el transcurs de l'assignatura.
- **Desenvolupament de les activitats d'avaluació:** s'aplicarà "l'Article 9. Desenvolupament de les activitats d'avaluació de la Normativa de l'Avaluació i la Qualificació dels Aprenentatges en els Graus i Màsters de la UdL".
- **Presentació de treballs:** requisits formals, cites bibliogràfiques o faltes ortogràfiques poden suposar baixar 1,5 punts la nota global de l'assignatura, exceptuant aquells casos en els quals es consideraran les mesures específiques de suport educatiu que vinguin determinades pels diagnòstics dels i les professionals del Pla d'Inclusió UdLxTothom. **La presentació fora de termini d'aquests blocs implicarà la no acceptació del treball.**
- **L'assistència a les sessions presencials** és obligatòria (com a mínim al 80%) per l'alumnat d'avaluació continuada, l'incompliment d'aquest requisit (sense presentar un justificant vàlid) implica la impossibilitat de ser avaluat.
- **Revisió de treballs i/o proves escrites:** s'establirà un horari per a realitzar les revisions dels treballs o proves escrites, fora d'aquest horari no es realitzaran tutories individuals que facin referència a aquest aspecte.

AVALUACIÓ ALTERNATIVA

BLOC 1. ACTIVITAT 1: La mateixa que l'ordinària. Defensa oral (dia i hora a pactar amb les professores) (50%)

BLOC 2. ACTIVITAT 2: queda substituïda per una prova escrita de tots els continguts de la part de Disseny de programacions (dia i hora a pactar amb les professores) (25%)

BLOC 3. ACTIVITAT 3: la mateixa que l'ordinària. Caldrà assistir a les sessions pràctiques de la part "La didàctica específica en la sessió d'EF" acordades amb les professores. (25%)

Tots els blocs han de superar-se amb un mínim de 5 per poder fer promig entre ells. Si no s'entreguen les tasques en la data indicada o bé es fa cas omís de les indicacions fruit de l'avaluació processual de l'assignatura, es considerarà que la puntuació serà de 0 en l'activitat d'avaluació que quedi afectada.

Cas de suspendre l'activitat 1 es donarà el feedback oportú per tal de millorar el treball realitzat i l'alumnat haurà de realitzar les correccions oportunes en la recuperació. En aquesta recuperació caldrà fer una defensa oral sobre la tasca corregida. L'activitat 2 es realitzarà en la data pactada amb les professores i tindrà recuperació. Cas de suspendre l'activitat 3 caldrà pactar amb la professora com serà la recuperació.

Cas de plagiar i/o copiar d'un altre company tota o alguna part de les evidències d'avaluació significarà un 0 en la prova d'avaluació, tal com s'indica en la normativa d'avaluació de la UdL.

CONDICIONS GENERALS PER A TOTES LES ACTIVITATS D'AVAUACIÓ ALTERNATIVA:

- L'equip docent es reserva el dret de poder fer les modificacions que consideri pertinents per afavorir el procés d'aprenentatge de l'alumnat durant el transcurs de l'assignatura.
- **Desenvolupament de les activitats d'avaluació:** s'aplicarà "l'Article 9. Desenvolupament de les activitats d'avaluació de la Normativa de l'Avaluació i la Qualificació dels Aprenentatges en els Graus i Màsters de la UdL".
- **Revisió de treballs i/o proves escrites:** s'establirà un horari per a realitzar les revisions dels treballs o proves escrites, fora d'aquest horari no es realitzaran tutories individuals que facin referència a aquest aspecte.

Bibliografia i recursos d'informació

Bibliografia bàsica

Acaso, M. i Megías, C. (2017). Art thinking. Cómo el arte puede transformar la educación. Barcelona: Paidós.

Blázquez, D. (2013): *Diez competencias docentes para ser mejor profesor de Educación Física*. Barcelona: Inde.

Blázquez, D. i Sebastiani, E, (editores) (2009). *Enseñar por competencias en Educación Física*. Barcelona: Inde.

Bores-García, D., Hortigüela-Alcalá, D., Fernández-Río, F.J., González-Calvo, G.; Barba-Martín, R. (2020). Research on Cooperative Learning in Physical Education. Systematic Review of the Last Five Years. *Research Quarterly in Exercise and Sport*, 1–10. Casey, A. i McPhail, A. (2018). Adopting a models-based approach to teaching physical education. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 23:3, 294-310.

Crum, B. (2004) Educación a través del deporte, un lema para la E.F. Escolar, un callejón sin salida, una alternativa y algunas características para una EF de calidad. En Aulas de verano “Valores del Deporte en la Educación”.

CEP. Edi (2008). *Atención a la diversidad y su tratamiento dentro del mundo de la educación física*. Madrid :CEP.

Consejo COLEF (2020). Recomendaciones docentes para una educación física escolar segura y responsable ante la “Nueva normalidad”. Minimización de riesgos de contagio de la COVID-19 en las clases de EF para el curso 2020-2021. *Revista Espanola de Educacion Fisica y Deportes*, 429, 81-93

Curto, C., Gelabert, I., González, C. i Morales. J. (2009). *Experiencias con éxito de aprendizaje cooperativo en educación física*. Barcelona. Inde.

Declaración oficial AIESEP sobre Evaluación en Educación Física (2020). <https://aiesep.org/scientific-meetings/position-statements/>

Fernández-Río, J. i Méndez-Giménez, A. (2012). El aprendizaje cooperativo como marco metodológico para la enseñanza de las habilidades gimnásticas en el ámbito educativo. *Revista Española de Educación Física y Deportes*, 400 (3): 37-53.

Fernández-Río, J, Calderón, D., Hortigüela, D., Pérez-Pueyo, A. i Aznar, M. (2016) Modelos pedagógicos en Educación Física: Consideraciones teórico-prácticas para docentes. *Revista Española de Educación Física y Deportes*, 413, 55-75.

Fernandez-Rio, J., Hortigüela Alcalá, D. i Perez-Pueyo, A. (2018). Revisando los modelos pedagógicos en educación física. Ideas clave para incorporarlos al aula. *Revista Espanola de Educacion Fisica y Deportes*, 423, 57-80.

Hay, P. i Penney, D. (2009) Proposing conditions for assessment efficacy in physical education. *European Physical Education Review* [DOI: 10.1177/1356336X09364294] Volume15(3):389–405:364294 .

Hernández, J.L. i Velázquez, R. (2007). *La educación física, los estilos de vida y los adolescentes: cómo son, cómo se ven, qué saben y qué opinan* . Barcelona: Graó.

IBE-UNESCO. (2017). Reconceptualizing and Repositioning Curriculum in the 21st Century. Recuperado de: <http://www.ibe.unesco.org/es/news/document-reconceptualizing-and-repositioning-curriculum-21st-century>

Informe sobre la función del deporte en la Educación. Manifiesto Parlamento Europeo. 30.10.2007.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2013). The impact of cooperative, competitive, and individualistic learning environments on achievement. In J. Hattie & E. Anderman (Eds.), *International handbook of student achievement* (372-374). RoutledgeKirk, D. (1990). *Educación Física y curriculum*. Universitat de València.

Kirk, D. (2020). *Precarity, Critical Pedagogy and Physical Education*. Routledge.

López-Pastor, V.M., Brunicardi, D., Manrique J.C. i Monjas, R. (2016) Los retos de la Educación Física en el Siglo XXI. *Retos*, 29, 182-187.

López-Pastor, V., Herranz, M. i Mínguez, P.L. (2018). Evaluación formativa y compartida para una

educación física crítica. En E. Lorente-Catalán y D.Martos-García. *Educación Física y pedagogía crítica: propuestas para la transformación personal y social* (p.325-346). Edicions de la Universitat de Lleida y Publicaciones Universidad de València.

López-Pastor, V.M. i Pérez-Pueyo, A. (coords.) (2017) *Evaluación formativa y compartida en educación: experiencias de éxito en todas las etapas educativas*. Universidad de León.
<http://buleria.unileon.es/handle/10612/5999>.

López-Pastor, V., Kirk, D., Lorente-Catalán, E., McPhail, A. i McDonald, D. (2013). Alternative assessment in physical education: a review of international literature. *Sport, Education and Society*, 18,1, 57-76. DOI:
<http://dx.doi.org/10.1080/13573322.2012.713860>.

Lorente, E. (2008). Estimular la responsabilidad y la iniciativa: Autogestión en EF. *Apunts*, 92, 26-34.

Lorente, E. i Joven, A. (2009) Autogestión en Educación Física: Una investigación etnográfica. *Cultura y Educación*, 21(1), 67-79.

Lorente, E. i Lacasa, E. (2009). Desaprender para avanzar. Revisar para cambiar (p.19-38) en: Blázquez y Sebastiani (eds) *Enseñar por competencias en Educación Física*. INDE Publicaciones: Barcelona. 1ª edición: ISBN (2009): 978-84-9729-172-9. 2ª edición (2010): ISBN: 978-84-9729-231-3.

Lorente-Catalán, E., Gatell, E. i Joven, A. (2018) Experiencias de educación física emancipadora: la negociación del currículum y la autogestión. En E. Lorente-Catalán y D. Martos (ed.) (2018) *Educación Física y Pedagogía crítica. Propuestas para la transformación personal y social* (p.243-268). Edicions de la Universitat de Lleida.

Lorente-Catalán, E. i Martos, D. (ed.) (2018). Educación Física y Pedagogía crítica. Propuestas para la transformación personal y social. Edicions de la Universitat de Lleida.

Martos-García, D., Lorente-Catalán, E. i Martínez-Bonafé, J. (2018) Educación física y pedagogía crítica: una necesidad educativa. En E. Lorente-Catalán y D. Martos (ed.) (2018) *Educación Física y Pedagogía crítica. Propuestas para la transformación personal y social* (29-47). Edicions de la Universitat de Lleida.

Martos-García, D. (2018). Las diversidades funcionales en educación física: propuestas críticas para la provocación y la inclusión. En E. Lorente-Catalán y D.Martos-García. *Educación Física y pedagogía crítica: propuestas para la transformación personal y social* (p.141-160). Edicions de la Universitat de Lleida y Publicaciones Universidad de València.

Mendoza, N. (2009). *Propuestas prácticas de educación física inclusiva para la etapa de Secundaria*. Barcelona: Inde.

Organización de las Naciones Unidas (ONU) (2015). Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Outcome Document for the United Nations Summit to Adopt the Post-2015 Development Agenda. Recuperado de: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=S

Sánchez, N., Martos-García, D., Soler, S., Tarín, C. i Ferrer, M. (2018) Estereotipos de género, fútbol y aprendizaje cooperativo: una propuesta crítica para secundaria. En E. Lorente-Catalán y D.Martos-García. *Educación Física y pedagogía crítica: propuestas para la transformación personal y social* (p.293-321). Edicions de la Universitat de Lleida y Publicaciones Universidad de València.

Sanmartí, N. (2010). *Avaluar per aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències*. Generalitat de Catalunya: Departament d'Educació.

Sanmartí, N. (2019). *Avaluar i aprendre: un únic procés*. Barcelona: Editorial Octaedro.

Siedentop, D (1998). *Aprender a enseñar la educación física*. Barcelona: Inde.

Sicilia, A., i Fernández, J.M. (2005): *La otra cara de la enseñanza. la educación física desde una perspectiva crítica*. Barcelona: Inde.

Torrents C, Balagué N, Hristovski R, Almarcha M, & Kelso JAS. (2021). Metastable Coordination Dynamics of Collaborative Creativity in Educational Settings. *Sustainability*13(5), 2696; <https://doi.org/10.3390/su13052696>Unesco Catalunya (2019). La Rúbrica de Canvi. Escola Nova 21: Aliança per un sistema educatiu avançat. Recuperado de: <https://www.escolanova21.cat/la-necessitat-de-transformacio-educativa/educacio-de-qualitat-per-a-tothom/la-rubrica-de-canvi/>

Velázquez, C. (2012). Comprendiendo y aplicando el aprendizaje cooperativo en Educación Física. *Revista Española de Educación Física y Deportes*, 400 (1): 11-37.

Velázquez, C. (2018). El enfoque de copedagogía como pieza clave en la transformación social. En E. Lorente-Catalán y D.Martos-García. *Educación Física y pedagogía crítica: propuestas para la transformación personal y social* (p. 273-289). Edicions de la Universitat de Lleida y Publicaciones Universidad de València.

Normatives bàsiques

DECRET 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica. Generalitat de Catalunya – Departament d'Educació (DOGC núm. 8762, de 29.9.2022).

DECRET 171/2022, de 20 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de Batxillerat. Generalitat de Catalunya-Departament d'Educació (DOGC núm 8758 de 22.09.22)

Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. (2015). Competències bàsiques de l'àmbit de l'educació física. Disponible a l'adreça:
<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/eso/eso-ambit-educacio-fisica.pdf>

ORDRE ENS/108/2018, de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria.

Resolució de 22 de juny de 2017, per la qual s'aproven els documents per a l'organització i la gestió dels centres per al curs 2017-2018. Annex relatiu a Documents per a l'organització i la gestió dels centres. Concreció i desenvolupament del currículum del batxillerat.

Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

Decret142/2008, de 15 de juliol, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de batxillerat.

Reial Decret 402/2020, de 25 de febrer, pel qual s'estableix el títol de Tècnic en Guia en el medi natural i de temps de lleure i es fixen els aspectes bàsics del currículum (BOE núm.50, de 27.02.2020).Reial decret 653/2017, de 23 de juny, pel qual s'estableix el títol de tècnic superior en Ensenyament i Animació Socioesportiva i es fixen els aspectes bàsics del currículum (BOE núm. 168, de 15.7.2017).

Reial decret 651/2017, de 23 de juny, pel qual s'estableix el títol de tècnic superior en Condicionament Físic i es fixen els aspectes bàsics del currículum (BOE núm. 162, de 8.7.2017).

Departament d'Ensenyament(2018): *El Currículum competencial a l'aula. Una eina per a la reflexió pedagògica i la programació a l'ESO*.

Pàgines web d'interès

Nou currículum:

<https://projectes.xtec.cat/nou-curriculum/educacio-basica/>

<https://projectes.xtec.cat/nou-curriculum/batxillerat/>

Altres

-Xarxa telemàtica educativa de Catalunya. Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Pàgina de consulta bàsica on trobareu tots els documents oficials sobre el currículum i materials d'innovació:

<http://www.xtec.cat/>, <http://xtec.gencat.cat/ca/inici>

-UNESCO. Projecte de Educació Física de Qualitat (EFQ). <https://en.unesco.org/inclusivepolicylab/teams/quality-physical-education-qpe-policy-project/documents/educación-f%C3%ADsica-de-calidad-efc-hoja>

-UNESCO. Guia per als responsables polítics EFQ https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233812_spa

-Escola Nova 21. Educació de qualitat. Directrius per als centres educatius. <https://www.escolanova21.cat/la-necessitat-de-transformacio-educativa/educacio-de-qualitat-per-a-tothom/>

-Manual per a entorns d'aprenentatge innovadors. <https://www.escolanova21.cat/wp/wp-content/uploads/2019/11/EN21-Manual-Entorns-Aprenentatge-Innovadors.pdf>

-Rúbrica de canvi educatiu, creada per al projecte Escola Nova 21. <https://rubricadecanvi.cat/visitant>

-Declaració oficial sobre l'avaluació en EF (2020) Directrius per a avaluar <https://aiesep.org/scientific-meetings/position-statements/>

-Proyecto para una Educación Física de calidad. COLEF. Argumentación científica <https://drive.google.com/file/d/1gjfG1FCJ8iDVmF5aizsGPIknjnKbiizs/view>